

Inatsisartut Ombudsmandiat 2019-imi ukiumoortumik nalunaarut

2.1 Aalajangiinerup aviisimi ilanngunneqarnera naammanngilaq – innuttaasut toqqartumik nalunaarfingineqartussaapput

All. siunnersortit pisortaat Franz Amdi Hansen

Oqartussaasut aalajangiinitik innuttaasunut toqqartumik nalunaarutigisussaavaat. Tunngavik taanna Ombudsmandip 2019-imi oqaaseqaataasa ilaanni sammineqarpoq. Suliaq 2019-6-itut tamanut saqqummiunneqarpoq nalunaarummilu matumani immikkoortumi 3.6-imi eqqaaneqarluni.

Suliami pineqartoq tassaavoq innuttaasup pisortanit ikiorsiissutisiaasa Kommuneqarfik Sermersuumit ikilileriffingineqarsimanerat. Ikililerinerup pisartakkat ikilisaat innuttaasunut tunniunneqarnerat sioqquterujussuarlugu Nuuk Ugeavisimi eqqartorneqarsimanera kommunip suliamik suliarinninnermi innersuussutigaa.

Ombudsmandi suliaq pillugu oqaaseqaammuni inerniliivoq innuttaasooq ikililerisoqar-nissaanik aalajangiinermik oqaasiinnartigut allakkatigulluunniit nalunaarfingineqarsimanngitsoq. Aalajangiineq innuttaasumut nalunaarutigineqarsimannngimmat kommunip tunniuttakkanik ikililerisimanera inatsiseqartitsinermut atuuttumut naapertuut-tuunngilaq.

Sunali aalajangiinerua, nalunaarutigineqartussaanelalu qanoq paasisariaqarpa? Tamanna allaaserisami matumani sukumiinerusumik atuarsinnaavat.

Aalajangiinerit suna inatsiseqartitsinikkut atuuttuunersoq atuuttuussanersorluunniit aalajangersartarpaat

Ingerlatsivimmi sulisut ullut tamaasa amerlasoorpassuariarlutik aalajangerniartarput. Taamatut aalajangernerit taakkua ilaat – tamarmiunngitsulli – aalajangiinerusarput.

Aalajangiinermik oqartarnejq suliaqassat suliarineqartarnerat pillugu inatsimmi § 2 pillugu oqaaseqaatini nassuiarneqarsimavoq. Tassani allassimavoq “aalajangiiffingineqarsimasumik” oqarnermi eqqarsaatigineqarpoq sulianik inatsisinut tunngasunik, tassa imaappooq oqaaseqaatissanik, suliaqarneq, taakkunuuna aalajangerniarlugu pisumi pineqartumi [suna inatsiseqartitsinikkut atuuttuunersoq atuuttuussanersorluunniit].”

Aalajangiinerit ingerlatsinermik suliaqarnivik (soorlu atuartsineq aamma meeqqanik paarsineq) aamma pisunut sunniuteqartunik aalajangiinerit (soorlu suliap unitsikkallar-neqarnissaanik aalajangiinerit) eqqarsaatigalugit killissalersorneqarajuttarput.

Ingerlatsinermik inatsiseqartitsinermi aalajangiineq pisortat pillugit inatsiseqartitsineq tunngavigalugu nalinginnaasumik pisarpoq. Tassa imaappoq isumaqatigiissutit assigiinngitsut (aftaler aamma kontrakter) inuit ataasiakkaat pillugit inatsiseqartitsineq tunngavigalugu (ass. illumik attartorneq pillugu isumaqatigiissutip (kontraktip) atsi-orneqarneratigut) isumaqatigiissutigineqarsimasut suliassat suliarineqartarnerat pillugu inatsimmi aalajangiinermik oqartarnertut aalajangiinerunngillat.

Aalajangiinerilli tamatuma saniatigut assigiinngitsorparujussuarnut tunngasuusinaapput. Assersuutigalugu meeraq angerlarsimaffimmi avataanut inissineqassasoq imaluunniit innuttaasoq allagaammik paasitinneqarsinnaasoq kommuni aalajangerpat pisumi taamaattumi aalajangiisoqartarpoq. Aamma pisortanit ikiorsiisoqassasoq – ikiorsiissutigineqartareersulluunniit aningaasartaasa amerlassusiinik allanngortit-sisoqassasoq – aalajangernerit aalajangiinerupput.

Oqartussaasoq aalajangiisoq taaguummik “aalajangiineq”-mik nammineq atuinersoq apeqqutaangilaq. Aalajangernerit, itigartitsinerit immikkullu akuersissuteqarnerit aamma aalajangiinerusinnaapput.

Aalajangiinerit toqqartumik nalunaarutigineqartussaapput

Oqartussaasup aalajangiinera immiini naammanngilaq. Oqartussaasup innuttaasoq aalajangiinermik aamma nalunaarfigisussaavaa. Inatsiseqartitsinikkut tunngavimmik taaneqartartup manna aamma nassataraa, tassalu aalajangiinerit oqartussaasup aalajangiisup aalajangiinermi pineqartoq suliamilu illua'tungiusut allat toqqartumik ataa-siakkaarlugillu nalunaarfigippagit imarisamittut aatsaat sunniuteqalersinnaasut.

Aalajangiineq eqqortumik nalunaarutigineqarsimanngippat tassani pineqartoq tassaasaaq inatsiseqartitsinermi amigaat annertoq, taamaalillunilu aalajangiineq atuussinnaassuseqassanani.

Tamanna eqqartuussummi 1934-meersumi ilaatigut atuarneqarsinnaavoq. København Belysningsvæsenimi overassistentip suliffini 1. september 1932-mi – akissarsiat tunniunneqarnerisa kingornatigut – qimappaa, qimuttuitsunut Hamborgiliartunut nal. 14:20 ilaajartorluni. Aallarniarnini qullersarisaminut ilisimatitsissutigisimangilaq suliffimminullu takkunnani. Københavnip Aqutsisoqarfia qaammatit marluk affarlu qaangiuttut aalajangerpoq overassistenti suliffimminik qimatsisimasutut isigineqassasoq. Aalajangernerli taanna overassistentimut ullut arlallit qaangiunneranni aatsaat nalunaarutigineqarpoq. Eqqartuussiviit tamatuma kingornatigut aalajangiipput aqutsisoqarfiup aalajangernera soraarsitsinermut naligitinneqarsinnaasoq. Soraarsitsinerli piffissaq overassistentimut nalunaarutigineqarfini aallarnerfigalugu aatsaat sunniuteqalerpoq.

Aalajangiinerit qanoq iliortuni nalunaarutigineqartussaappat?

Suliassat suliarineqartarnerat pillugu inatsit inatsisilluunniit allat aalajangiinerit qanoq iliortuni nalunaarutigineqartarnissaat pillugu ataatsimut aalajangersakkamik ima-qanngillat. Taamaattumik aalajangiinerit oqaasiinnartigut (soorlu oqartussaasup innut-

taasumut sianerneratigut) imaluunniit allakkatigut (soorlu oqartussaasup aalajangiineq pillugu allakkanik innuttaasumut nassiusineratigut) aallaavittut nalunaarutigineqarsinnaapput.

Ingerlatsinermili ileqqorissaarnerup manna nassataraa, tassalu aalajangiineq aalajangiinermi pineqartumut nanertuutaasoq oqaasiinnartigut nalunaarutigineqartuq allakkatigut uppersartariaqartuq, annertuumillu akuliuffiusumik aalajangiinerit pisut qanoq ittuunerat apeqqutaatillugu allakkatigut nalunaarutigineqartariaqartut. Tamatumani saniatigut ingerlatsinermi ileqqorissaarnerup manna aamma nassataraa, tassalu allakkatigut qinnuteqaatit allakkatigut aallaavittut akineqartariaqartut.

Aalajangiinerilli oqaasiinnartigut nalunaarutigineqartut allakkatigut aamma uppersarneqartussaapput. Taamaalilluni oqartussaasup ilaatigut suliani aalajangiiffigineqartuni pingaaruteqartumik iliuutsit tamaasa pillugit allattuisussaanerani inatsiseqartitsinermi tunngavik atuuppoq. Tassa imaappoq oqartussaasoq aalajangiinerit oqaasiinnartigut nalunaarutigineqartut tamaasa pillugit allakkiortartussaasoq.

Aalajangiineq qaqugukkut nalunaarutigineqarsimasarpa?

Aalajangiineq aalajangiinermi pineqartumut apuukkuni aallaavittut nalunaarutigineqarsimassaaq. Nalunaarutilli aalajangiinermi pineqartumit ilisimaneqalersimanissaa piimasaqaataaangilaq.

Tassa imaappoq innuttaasup allakkanik oqartussaasup aalajangiinerani imalinnik allakkanik nakkartitsivimmigut tigusaqarsimasup allakkanik ilumut ammaasimanera, atuaasimanera allakkallu imarisaanik paasinnissimanera apeqqutaangilaq.

Piaarinaatsoornikkut paasisaqarneq sunniuteqanngilaq

Aalajangiineq eqqortumik nalunaarutigineqanngippat qanoq pisoqassava? Tamanna aalajangiinermi pineqartumut sunniuteqanngitsoq periaatsip takutippaa. Tamanna aamma atuuppoq aalajangiinerup imarissaa aalajangiinermi pineqartup allatut iliorluni paasisimagaluarpagaluunniit. Tassa imaappoq aalajangiineq aatsaat eqqortumik nalunaarutigineqaruni imarissamisut sunniuteqalersinnaasoq.

Suliaq aalajangiinermit eqqortumik nalunaarutigineqarsimanngitsumut aalajangiinermili pineqartumit aalajangiinerup imarisaanik ilisimasaqalerfigisimasaanut tunngasoq Højsteretsip 1989-imi isummerfigaa. Naatsumik oqaatigalugu eqqartuusummi pineqartuq tassaavoq illuutit Allerød Kommunep inassuteqaateqarnera tunngavigalugu neqeroorutigineqartussanngortitaasimanera. Taamaattumik illuut taanna tuniniarneqaleruni kommunimut neqeroorutigineqartussaavoq.

Neqeroorutigineqartussanngortitaasimaneq illuummik piginnittup “inioqqatigoorlugu” tusarsimavaa, taamaakkaluartorli illuut kommunimut neqeroorutigeqqaarnagu tunisimallugu. Aatsaat tamatumani kingornatigut kommunip illuummik piginnittoq neqeroorutigineqartussanngortitsisimanermik inatsisikkut piimasaqaatigineqartutut nalunaarfigaa.

Højsteretsimi amerlanerussuteqartut eqqartuusummi ilaatigut oqaatigaat “ingerlat-sinermik inatsiseqartitsinermi tunngaviit nalinginnaasut” manna nassatarigaat, tassalu neqeroorutigineqartussanngortitsisimaneq eqqortinneqassasoq aatsaat piumasaaqatigineqarsinnaasoq neqeroorutigineqartussanngortitsisimaneq inatsisikkut aalajangersarneqartutut nalunaarutigineqarsimaguni. Taamaalilluni illuummik piginnittup illuutit neqeroorutigineqartussanngortinneqarsimaneranik piaarinaatsoornikkut paasisaqarsimaneq illuutit tunisinermut/tuniniaanermut atatillugu neqeroorutigeqqunissaanut kommuniq periarfissaanut sunniuteqanngilaq.

Aalajangiinerit soq nalunaarutigineqartussaappat?

Aalajangiinerit tamarmik immikkut nalunaarutigineqartussaanagerat pisariaqanngitsumik malittarisassarsorniarpallaarsorinarsinnaavoq. Oqartoqarsinnaavoq oqartussaasut aalajangiinernik toqqartumik nalunaaruteqartussaannngitsuugunik piffissamik, aningaasanik allakkallu puussaannik sipaarsinnaagaluartut. Oqartussaasut taamaallaat ataatsimut nalunaarummik inuppasuarnut anngussinnaasumik nassiusiinnarsinnaasuuppata pitsaanerujussuussannginnami?

Taamaattariaqanngilaq. Periaaseq taamaattoq ajornartorsiutissartaqassasoq inatsilerinerup saniatigut takussutissarpassuaraqpoq. Oqartussaasummi aalajangiinernik toqqartumik nalunaarutiginnittassanngitsuuppata innuttaasut aalajangiinermik arajutsisinneqannginnissaminnik kissaateqartut namminneq paasiniaajuartariaqartassammata. Innuttaasut allagarsiivinnik, aviisinik allanillu oqartussaasut qanittukkut aalajangiinerminnik saqqummiussiffigisinnaasaannik alapernaarsuiuartariaqartassapput.

Innuttaasut arlaqassagunarput oqartussaasup imminnut attuumassuteqartunik aalajangiisimaneranik tusagaqanngitsuussut. Innuttaasup aalajangiineq arajutsiguniuk aalajangiinerup imarisaa tunngavigalugu aaqqiussuussinissaminut periarfissani annaasavaa. Ass. pisortanit ikiorsiissutisartup ikiorsiissutit aningaasartai pillugit paasisutissanik tigusaqarsimannngitsup atuinini allannguinermut naleqqussarsinnaassanngilaa. Ikiorsiissutit kukkusumik naatsorsorneqarsimappata aalajangiineq ilisimanngisani innuttaasup naammagittaalliutigisinnaanavianngilaa.

Tassani aamma ilaavoq nipangiussisussaataaneq pillugu malittarisassat paasisutisaniq sunik oqartussaasut tamanut saqqummiussisinnaanerannik aamma killissaliinerat.

Ajornartorsiummut tassunga qujanartumik pisariunngitsumik aaqqiissutissaqarpoq. Innuttaasup aalajangiineq pillugu toqqartumik nalunaarfiginissaa oqartussaasut isumagiinnassavaat.

Atuarneqarsinnaasut amerlanerusut

Suliasat suliarineqartarnerat pillugu inatsit taannalu pillugu oqaaseqaatit www.lovgivning.gl-imi atuarneqarsinnaapput.

Aalajangiinerit nalunaarutigineqartarnerat pillugu malittarisassat innuttaasup ikiorsiissutisaaik ikililerisimaneq pillugu Ombudsmandip oqaaseqaataani (2019-6-imi) sukumiinerusumik atuarneqarsinnaapput. Aalajangiinerit allakkatigut qaqugukkut nalunaarutigineqartar-nissaat Ombudsmandip oqaaseqaataani allami (2018-4-mi) sukumiinerusumik atuarneqar-sinnaavoq. Oqaaseqaatit taakku marluk inatsisilerinermi atuakkianut/allaaserisanut aamma Inatsisartut Ombudsmandiata Folketingillu Ombudsmandiata periaasiinut innersuussutinik arlalinnik imaqarput. Inatsisartut Ombudsmandiata oqaaseqaatai taakku www.ombudsmandi.gl-imi atuarneqarsinnaapput.

Overassistenti Hamborgiliartoq Ugeskrift for Retsvæsenimi (U.1934.271 H-mi) aamma ne-qeroorutigineqartussangortitsisimaneq pillugu eqqartuussut (U.1989.442 H-mi) atuarne-qarsinnaapput.

Aalajangiinernik nalunaarutiginnittarneq Folketingip Ombudsmandiata oqaaseqaatini arlalinni aamma isummerfigisarsimavaa. Ass. takukkit FOB 1983.251, FOB 1994.265, FOB 2000.320, FOB 2005.434, FOB 2006.414, FOB 2009 20-4, FOB 2011 18-1, FOB 2016-33. Oqaaseqaatit taakku på www.ombudsmanden.dk-mi atuarneqarsinnaapput.